

۲۰۲۱/۱۰/۲۵

داکتر عبدالحنان روستائی / مجمع اللغات

تشریح آبخیزی در قاموس کبیر افغانستان...

آبخیزی: از دو کلمه آب و خیزش ترکیب یافته و به آن حالتی اطلاق می گردد که سطح آب رودخانه ها از سطح متوسط جریان سالانه آنها بلند تر رفته باشد. آبخیزی میتواند به گونه مثال بر اثر ذوب برفها (تصویر 1)، بارش بارانهای شدید و دوامدار، مد و جذر آب بحر و یا وزش بادهای شدید که از جانب مقابل در دهانه های رودخانه هائی که به بحر منتهی می گردند، صورت گیرد. در کشورهائی که رطوبت زیاد و بارندگی بیشتر است، آبخیزی زمانی صورت می گیرد که بارانهای شدید و دوامدار صورت گیرد. در این حالت طبقات فوقانی زمین از آب مشبوع شده و نمی توانند آب بیشتر را جذب کنند. در این حالت مقدار زیاد آب به روی زمین به جریان افتیده و باعث آبخیزی می گردد. مثال اینگونه آبخیزی در تابستان سال 2021 در آلمان اتفاق افتید. دلیل عمده این آبخیزی این بود که جهات حامل باران برای چندین روز در فضای آن مناطق بدون حرکت و در حالت ایستائی کامل قرار داشتند و پیوسته باران می بارید. این باعث خیزش سطح آب رودخانه ها شد که به صورت اعظمی تا 12 متر بالا رفته و مناطق وسیعی را زیر آب کرد و ویران نمود.

تصویر 2: آبخیزی در منطقه کامدیش ولایت نورستان در تابستان سال 2021 که بر اثر آن ویرانیهای زیادی صورت گرفت و بیش از 150 نفر کشته و حدود 100 نفر زخمی گردیدند. همچنین قطعات زیاد زمینهای زراعتی و تعدادی از مواشی از بین رفتند. تصویر از لینک ذیل:

<https://www.rnd.de/panorama/viele-tote-nach-ueberschwemmungen-in-afghanistan-zerstoerte-haeuser-und-autobruerken-6MRPO3G5TSEDVQVN5O3YXH2WCI.html>

تصویر 1: طغیان دریای لوگر در بهار سال 1972 در شیوکی. بر اثر عدم مراقبت از مسیر رودخانه ها و جویبار ها، در آوان ذوب شدن برفها در بهار مجاری و آبراهه ها گنجایش مجموعه آب را نداشته و لبریز می شوند. در نتیجه آن، مناطق اطراف همین مجاری و آبراهه ها زیر آب شده و در قریه ها و قصبات باعث خسارات بزرگ برای اهالی می گردد (تصویر از: Breckle).

و اما در مناطق خشک زمین، از جمله در افغانستان، آبخیزی عامل دیگری دارد و آن اینکه در چنین مناطق مدتها بارندگی صورت نمی گیرد. در نتیجه رطوبت از زمین تبخیر کرده، جای آنرا در مسامات زمین هوا اشغال می کند. در این حالت اگر بارندگی صورت بگیرد، آب به زمین نفوذ نمی تواند، زیرا هوای جا گرفته در مسامات طبقات زمین مانع نفوذ آب می گردد. در

چنین حالت هر آنچه آبی که از جبهات نزول کرده، به روی زمین به جریان می افتد و باعث آبخیزی می گردد که به نام سیل مشهور است. چنانکه در بالا تذکر داده شد، این نوع آبخیزی ها معمولاً در تابستانها صورت می گیرد (تصاویر 2 تا 4).

تصویر 3: آبخیزی در تابستان سال 2014 در ولایت بغلان که بر اثر **تصویر 4:** آبخیزی در ولایت پروان در تابستان سال آن 70 نفر کشته و دهها نفر ناپدید شدند و حدود 2000 خانه ویران 2020 که بر اثر آن حدود 100 نفر به هلاکت رسیده و 250 نفر زخم برداشتند. تمامی خانه هائی که در سواحل رودخانه قرار داشتند، تخریب گردیدند.

<https://www.zdf.de/nachrichten/panorama/afghanistan-ueberflutungen-tote-100.html>

از برکت پیشرفتهای علمی و تکنیکی، مخصوصاً به کمک عکسهای فضائی و اقمار مصنوعی و از فیض پروگرام GIS: Geographic Information System می توان به سادگی آن مناطقی را که خطر آبخیزی تهدید می کند نشانی و نقشه برداری کرد. به مدد این نقشه ها می توان اقدامات مؤثری را روی دست گرفت تا از تلفات انسانی، مواسی، درختان، کشتزار ها و زمینهای زراعتی و غیره جلوگیری کرد.

پایان

د پانو شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په څیر و لولئ